СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 102. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 2-го травня 1936. — VOL. XLIV. No. 102. Jersey City, N. J., Saturday, May 2, 1936. THREE CENTS

ДОМАГАЮТЬСЯ ПІВ МІЛЯРДА ДОЛЯРІВ НА БУДОВУ ФЛЬОТИ

ВАШИНҐТОН. — Комітет палати послів для видатків предложив повній палаті до ухвалення проєкт розбудови американської воєнної фльоти, на основі котрого федеральний скарб має видати на цю ціль у 1937-мім році 531 міліонів долярів.

Є це найбільший видаток на цю ціль у мирнім часі в американській історії.

ПРОПОНУЮТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН.И — Перед сенатським податковим комітетом виступив секретар скарбу Морґентав з домаганням, щоб конґрес ухвалив певну суму на зменшення скарбового недобору. Згідно з цим домаганням сенатори в комітеті заявилися за збільшення суми податків у цьому році на дальших 190 міліонів долярів.

КОНРЕС НА ДОПОМОГУ ФАРМЕРАМ.

ВАШИНҐТОН. — Велике число конґресменів домагається відкриття дебати над внеском Фрейзера й Лемке про допомогу для фармерів при сплачуванню морґеджів.

Автори проєкту виразно признають, що цей проєкт заводить інфляцію. Уряд мав би видати на цю ціль 3 міліярди долярів.

ЗАСТІЙ РОБОТИ КОЛО ВСЕСВІТНЬОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Міський комісар парків пише в своїм листі до комітету для світової вистави при оціночній раді міста Ню Йорку, що заряд вистави робить свою роботу так поволі, що вистави не можна буде відбути скорше, як у 1940-вім році.

У стейтовій леґіслятурі ухвалено кілька законів про допомогу стейту для цеї вистави. Стейт буде мати право видати на цю ціль 7 міліонів долярів.

ЗЬОНЧЕК І ЗЬОНЧЕК БЕЗ КІНЦЯ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Зьончек зо стейту Вашинґтон не сходить зі шпальт преси. У четвер він знову попав у новинки, коли поліція в Александрії, Верджінія, арештувала його за те, що їхав автом містом зі скорістю 70 миль на годину.

На поліційній стації поліцай, що його арештував, говорив, що конґресмен зробив йому галабурду та вживав при тім таких слів, що поліцай не хотів їх повторити. Поліцай арештував його за нарушення спокою. Зьончека випущено на волю по зложенню 200 долярів запоруки, що він стане на розправу.

І ФІЛЯДЕЛЬФІЯ НЕ ХОЧЕ ГАЛАСУ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — На припоручення медичного товариства міська рада ухвалила закон проти роблення непотрібного галасу. Автомобілісти, наприклад, не сміють трубіти, хіба як не нема іншого способу запобігти випадкові.

ЕПІДЕМІЯ ІНФЛЮЕНЦИ НА ПУЕРТО РІКУ.

САН ХУАН. — Інфлюенца прибрала розміри пошести. Уряд здоровля занотував до цього часу 25,000 випадків занедужання. Уряд визначив 50,000 долярів на боротьбу проти пошести.

СЕКРЕТАРКА ПРАЦІ ЗАПОБІГЛА ВУГЛЕВОМУ СТРАЙКОВІ.

НЮ ЙОРК. — За вставленням секретарки праці, Френсіз Перкинс, конференція представників власників копалень твердого вугля й майнерської юнії постановила відновити старий контракт, поки обі сторони не згодяться на новий.

РОЗСЛІД ПЕНСІЙ НА СТАРІ РОКИ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Перед конґресовим слідчим комітетом. що приїхав сюди на розслід ріжних плянів пенсії на старі роки, ставали свідки в справі пляну Тавнсенда. Свідки, бувші сусіди д-ра Тавнсенда, говорили, що перед розвиненням своєї орґанізації д-р Тавнсенд мав дуже слабу лікарську практику та часто не мав чим заплатити своїх рахунків за ґаз і електрику.

Коли конґресовий комітет переніс свої засідання до міста Бетел Крік, у стейті Мишиґен, він переслухав двох бувших урядників стейтової орґанізації Тавнсенда. Урядники заявили, що вони покинули орґанізацію, переконавшися, що це „грошевий рекет".

ГОТЕЛІ ОРҐАНІЗУЮТЬ САМООБОРОНУ.

ШІКАҐО. — Готелі в цьому місті здавна вже вели зорґанізовану боротьбу проти обманців, що втікають з готелів, не заплативши рахунку, або дають у заплату фальшиві чеки. Спершу готелі видавали правильні місячні справоздання про таких людей. Потім завели телефонування, а тепер получилися телеґрафічною лінією.

ПРИВЕРТАЮТЬ ЗАПЛАТУ ВЧИТЕЛЯМ.

Сенат леґіслятури стейту Ню Йорк ухвалив два закони, на основі котрих з наступним роком вчителям і вчителькам у публичних школах мається привернути давню заплату, що була знижена в 1932-гім році.

КОРОЛЬ ПОМАГАЄ ТИМ, ЩО НЕ ВИЗНАЮТЬ ЙОГО.

В пятницю, 27. березня, можна було бачити в Лондоні цікаве видовище. На Трафальґарську Площу прийшла походом громадка т. зв. „якобітів" і там публично проголосила, що законним королем Великої Британії є князь Рупрехт з Баварії. Хоч цього вони не проголошували, однакож висновок був, що тимсамим король Едвард є самозванець (тобто неправдивий король). У поході було 150 старших чоловіків і жінок. Технічно вони проголошуванням іншого короля допускалися державної зради, одначе ніхто їх не арештував. Навпаки, шість поліцаїв на конях і вісім піших пильнували, щоб ніхто не робив їм ніяких перепон. В додатку трубачі, позичені їм з Королівської Ґвардії, трубіли для них фанфари, коли вони під статуєю короля Чарлза І. проголошували Руппрехта королем.

В дійсности церемонія на Трафальґарській Площі була тільки щорічною маніфестацією вірних прихильників династії Стюартів. Звичайно ця церемонія відбувається в роковини страченого Чарлза, 30. січня, однакож цього року 20. січня умер король Юрій і тому церемонію відложено на пізніше. Вірність старій династії не включає невірности дійсному королеві.

НЕВДАЛА ВТЕЧА ВЯЗНІВ.

Заряд вязниці в Коронові викрив цими днями плян і приготування до масової втечі вязнів. Вязням удалося викопати під вязничним будинком довгий підземний хідник, яким мали вийти на волю. Один з вязнів, що був втаємничений у пляни втечі, зрадив своїх товаришів. У короновській вязниці перебуває тепер коло 1,000 вязнів.

САМОГУБСТВО ОПЕРОВОГО ТЕНОРА І ЙОГО ДРУЖИНИ.

В столиці Румунії сильне враження викликало цими днями самогубство тенора місцевої опери Дмитра Ґальмана та його дружини, теж оперової артистки. Цікаве тло самогубства: 33-літній артист мав великий успіх у публики, зокрема подобався він жінкам. Заздрісна його дружина часто нарікала, що він її занедбує і в результаті доходило до неприємних подружних непорозумінь. Коли кілька днів тому Ґальман вернувся пізно вночі додому, дійшло до колотнечі між ним і дружиною, після чого остання вийшла з хати. Вернувщись, застала тільки трупа мужа. Біля нього лежав револьвер і картка з одним реченням: „Дальше годі так жити". Тим самим револьвером нещасна артистка теж відобрала собі життя.

ПОЧТА ОСТЕРІГАЄ.

Комісія цивільної служби Злучених Держав вислала до почтових урядів повідомлення з осторогою проти обманних інформацій, які подають деякі кореспонденційні школи, оголошуючи свої так звані курси цивільної служби („сивил сервіс корсиз").

У таких оголошеннях звичайно прибільшується нагоду дістати федеральну службу та підсувається думку, що такі кореспонденційні школи мають звязок з федеральним урядом.

Комісія остерігає людей, що цікавляться такими курсами, що ані комісія, ані якенебудь інше урядове тіло не має ніякого звязку з такими школами та що ніяка школа не може гарантувати урядове заняття людині, що скінчить у неї курс. Комісія, ні уряд не можуть рекомендувати ніякої школи, а тим більше не вимагають від командантів укінчення якої небудь кореспонденційної школи.

Всякий, хто потребує інформацій про вимоги урядових порад, повинен звернутися до секретаря ради цивільної служби (the Secretary of the Civil Service Board) у почтовім уряді першої або другої кляси або до бюра комісії у Вашинґтоні (U. S. Civil Service Commission, Washington, D. C.).

ПОЛОВИНА НАСЕЛЕННЯ АНГЛІЇ СЛАБО ВІДЖИВЛЮВАНА.

Половина населення Великої Британії, або 22,500,000 людей, — чоловіків, жінок і дітей — є недостаточно віджавлювана. Вони завбогі, щоб дістати для себе їжу, відповідну для доброго здоровля. З такою ревеляцією виступив сер Джан Орр, найбільший авторитет в Анґлії в справах дієти. Він є директором Інституту Дослідів Звіринних Харчів в Абердін. Недавно він переніс свої досліди між людей і наслідком того є, як каже преса, „найбільш обурюючий документ теперішнього століття".

АРЕШТУВАННЯ В ЗБОРІВЩИНІ.

В селі Кабарівцях, пов. Зборів, арештувала поліція аґронома Філії „Сільського Господаря" інж. Філінського підчас того, як він подавав селянам аґрономічні поради. Його відставили до судових арештів у Зборові. Наступного дня арештували інструктора Хліборобського Вишколу Молоді „Сільського Господаря" Ореста Пригоду. Тогож дня арештували молочарського техніка Районової Молочарні в Зборові, Кордубу. Причина арештовань невідома.

ХМАРОЛІМ У БЕРЕЗНІ.

Над Самбірщиною перетягла 27. березня велика буря з хмароломом і громовицею. Хуртовина лютилася найсильніше над Старим Самбором, де ґрім убив два коні і поразив двоє людей, що працювали в полі. Місцями падав ґрад. Злива ушкодила дороги та мости, а буря знищила на значному просторі телеґрафічні дроти. Перед бурею було на самбірському Підкарпатті літне тепло, після бурі сильно похолодніло.

ОРҐАНІЗУЄ МУРИНСЬКУ РЕЛІҐІЙНУ КОЛЬОНІЮ.

Фадер Дівайн, відомий муринський проповідник з нюйорської дільниці Гарлем, збирається купити в околиці Кингстон, Ню Йорк, великий простір землі для заложення там муринської кольонії своїх одновірців. На кольонії має бути цегольня й летовище.

ЯК ГОЛОСУВАЛИ?

При останніх виборах до французького парляменту багато французів голосували на цісаря Гейлі Селясі з Етіопії. Один голосував на померлого Клеманса як „батька побіди". А один кинув до скринки з бальотами тикет з державної льотерії, очевидно такий, що нічого не виграв.

ОСТАНКИ ДИКУНСТВА.

На дорозі, якою везено домовину египетського короля Фуада, згідно з традицією звязано 7 биків, яким перерізано горла, як тільки перейшла попри них домовина. Бики страшенно жалісно ревіли, а кров з них оприскувала людей, а навіть домовину.

„ЛІКАР"-ОБМАНЕЦЬ.

У коломийській вязниці опинився якийсь Кароль Шкредка, який від року їздив по ріжних місцевостях Покуття, представлявся всюди передусім як лікар-радольоґ, а також як редактор, видавець і диригент, а вдійсності був, як виявилося, дуже спритний, а тимсамим і небезпечний обманець. Як „лікар" записував він легковірним людям ріжні рецепти і брав від них за те великі гонорарі. Вислідом його „лікувань" була звичайно смерть його пацієнтів. На цілім Покутті померло через нього кільканацять осіб. Арештований, залежно від обставин, представлявся як абсольвент медичного виділу в Харбіні, Токіо, Ціріху. Обманець цей був дуже меткий і йому вдалося „натягнути" багато осіб на поважні суми грошей. Але до часу збанок воду носить...

У СКАРБОВІЙ ПАЛАТІ ВІДОБРАВ СОБІ ЖИТТЯ.

В Скарбовій Палаті в Познані відобрав собі життя якийсь Ігнатій Солінський. Свого часу він мав концесію тютюневого монополю й був винен скарбовим властям 14,000 злотих. Цими днями він зголосився до Скарбової Палати в справі унормування цього довгу. Колиж інтервенція не увінчалась ніяким успіхом, Солінський на коридорі будинку Палати відобрав собі життя револьверовим вистрілом.

ДОСЛІДЖУЮТЬ ТАЙНУ ДОВГОВІЧНОСТИ.

Мадярське статистичне бюро переводить анкету, щоби прослідити тайну довговічности. До всіх мадярських громадян, що переступили 90-тий рік життя, статистична влада вислала відповідні квестіонарі, що складаються з 63 запитів. На кожний запит всі довговічні мешканці мають дати докладну відповідь. На основі одержаних відповідей бюро хоче устійнити бодай загальні умовини, що сприяють довголітньому життю.

ЗАЧАЛАСЬ АПЕЛЯЦІЙНА РОЗПРАВА ВАРШАВСЬКОГО ПРОЦЕСУ

ВАРШАВА (Польща). — Польська Аґенція Телеґрафічна подає, що зачалася перед апеляційним трибуналом карна розправа проти присуду, виданого проти 12 українських революціонерів, обвинувачених за співучасть у вбивстві польського міністра Перацького. Комунікат подає, що як у попередній розправі так і тепер Миґаль і Малюца зізнають по польськи, а інші підсудні далі відмовляються зізнавати польською мовою.

ПОМЕР Д-Р ЕВАЛЬД АМЕНДЕ.

ВІДЕНЬ. — З Пейпінґу (Китай) надійшла сумна вістка, що там помер наґло на удар серця д-р Евальд Аменде, генеральний секретар Конґресу европейських національностей. Головна рада цеї орґанізації розіслала жалібні повідомлення, в яких вказує на велику втрату, що її понесла ця орґанізація через смерть д-ра Аменде. В тім повідомленню підкреслено, що д-р Аменде був знаменитим знавцем національного питання в Европі. Він був теж найідейнішим оборонцем охорони прав поневолених національностей. Як відомо, д-р Аменде був теж знаменитим знавцем відносин у Советах. Особливо заслужився він тим, що розпочав в Европі широку акцію, звернену проти советської політики виголоджування. На тім полі багато допоміг він і українцям, виказуючи документами, як Москва виголоджує Україну, вживаючи голоду як засобу до політичного поневолення українського народу. Він зібрав ті важні документи в окремій книжці, яка вийшла перед роком. Д-р Аменде їздив теж до Злучених Держав, до Канади та Полудневої Америки і всюди намагався орґанізувати акцію, звернену проти советської голодової політики. Був він добрим знавцем українських відносин. Його імя згадує український нарід з вдячністю за його мужній виступ проти советської політики на Україні.

ЩЕ ОДИН КРІВАВИЙ СТРАЙК.

ЛЬВІВ.—З Хшанова, воєвідство краківське, доносять, що там вибух страйк робітників, що працюють у відомій фабриці парових машин. Робітники домагалися кращих умовин праці й більшої заробітної платні. Щоб добитися свого, уладили демонстрацію, яку поліція хотіла розігнати. Підчас цеї демонстрації поліція зачала стріляти. Вислід: вбито одного робітника і 9 осіб ранено. Побито теж 14 поліцаїв.

ОБМЕЖЕННЯ ЗА ОБМЕЖЕННЯМ.

МОСКВА (Росія). — Оголошено декрет, у якім зазначено, що тепер буде замало покінчити середню школу і вже мати право вступу до університету. Щоб дістатись до університету, треба буде здавати ще окремий іспит. Тим хочуть Совети обмежити науку в університетах тільки до таких, що найспосібніші.

ПРИВЕРТАЮТЬ КОЗАКАМ ДАВНІ ПРИВИЛЕЇ.

МОСКВА. — Проголошено декрет, яким знесено всі обмеження, що відносилися до того упривілейованого становища, яке займало козацтво в давній царській армії. Тепер Совети проголошують, що вони переконані, що козацтво хоче боронити рідного краю, що воно є вірне советському урядові та що через те можна його приняти в ряди червоної армії та привернути йому ті привілеї, які воно мало давно.

ЕТІОПЦІ РОЗБИТІ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Італійська наступаюча армія знищила по довгій боротьбі ввесь етіопський опір і має вже отверту дорогу до столиці краю. Надіються, що вона її здобуде кожної хвилі без боротьби.

ПРИЛУЧАТЬ ЕТІОПІЮ ДО ІТАЛІЇ.

РИМ. — Кажуть, що як італійська армія займе столицю Етіопії, то зараз буде проголошене офіційно прилучення етіопського цісарства до Італії.

БРИТІЙЦІ ЗБРОЯТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Уряд проголосив, що Велика Британія приступає цього року до будови 38 нових воєнних кораблів, між якими будуть два панцирники, кожний 35,000 тон поємности.

ЛІВІ ПОБІДИЛИ, АЛЕ ЧИ ПОГОДЯТЬСЯ?

ПАРИЖ. — Керма держави опиниться тепер у руках лівих, себто соціялістичних партій. Та біда, що вони поділені на стільки фракцій, що ледви чи вдасться їх звести до одного стола, хоч усі вони називають себе соціялістами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛИХО З ДОБРОМ

Хоч конґресове слідство в справі ріжних плянів забезпечення людей на старі роки ще далі ведеться, всетаки вже нині можна сказати без небезпеки помилки, що найширше в краю відомий плян пенсії на старі роки, придуманий д-ром Тавнсендом і Клементсом, уже безнадійно підорваний, а оперта на ньому політична орґанізація вбита.

Для розумних людей, що розглядають справи холодним розумом, справа покінчена була вже давно. Вони могли обчислити, що буде коштувати скарб виконання пляну Тавнсенда, скільки на нього треба буде стягнути податків та наскільки підвищення податків може відбитися на цінах засобів до життя, словом, наскільки правдиві є заяви авторів пляну, що цей один плян самий вирішить усяке суспільне лихо в Америці.

Інакше малася справа з людьми, які суспільні справи беруть не розумом, а серцем, які мірять пляни не холодними обчисленнями, а своїми горячими бажаннями й своїми пекучими потребами. На кошти ці люди не дивились: як їм треба забезпечення на старі роки, то вони рішили, що плян мусить бути добрий. Як хто їм піддавав це в сумнів, вони на нього накидались: як могли такі вчені люди таку дурницю чи обман придумати? Вони скріпилися в цій сліпій вірі переконанням про чесне, несебелюбне, монастирське життя основників пляну.

Слідство конґресу над Тавнсендом поклало хрест на всю славу монастирського життя провідників руху. Як тільки конґрес відвернув камінь, під котрим у темноті сиділи автори пляну, і на них упало світло, всі побачили, що ці автори пляну зовсім не святці й не герої, за яких їх мали, а в найкращім випадку звичайні собі люди, що в цій справі дивилися передовсім на власне безпосереднє добро, що менше дбали за забезпечення старих людей на старість, а більше за власне забезпечення.

Та хоч орґанізація Тавнсенда вже жде нині на тихий і негучний похорон, всетаки на її могилі треба сказати про неї одно добре слово, добре і правдиве. Не жила вона довго, не жила славно, не вмерла славно, але своє життя вона не зовсім змарнувала. Своїм життям ця орґанізація звернула увагу широких кругів громадянства на одну пекучу суспільну потребу: на потребу забезпечення людей на старі роки. Можна сказати навіть, що вона ще більше зробила: вона навчила людей дивитися на забезпечення старих людей як на громадську справу, себто справу, що має бути вирішена не самими старими людьми, але цілим громадянством.

Сама орґанізація Тавнсенда це була миляна банька, яка за життя світила гарними красками, але присла при найменшім уколенню. Одначе ця миляна банька своєю появою звернула увагу людей на життєві потреби великого числа людей.

ЗА ВАРСТАТИ ПРАЦІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІҐЕНЦІЇ

Як у старім краю так і в Америці говориться і пишеться багато на тему молоді. Повторюється всюди давні утерті фрази про те, що молодь це наша будучність. Як теж доказується, що ми як нація не зможемо розвинутися, якщо не матимемо свіжих кадр української інтеліґенції.

В нас, в Америці.

Те питання набирає в Америці ще особливого значіння з огляду на специфічнє американсько-українські відносини. Бо тут готова бути потрясена не тільки основа нашого національного існування, і то вже з найближчим нашим новим поколінням, але готов таки прийти нам цілковитий національний кінець. Ми не кажемо, що так буде. Ми тільки хочемо тим звернути увагу, що нам треба добре застановитися, якими то силами буде можна продовжувати дальше українство в Америці. З якого боку ми не підходилиб до цеї справи, мусимо погодитися з тим, що наше національне існування в Америці рішатиме нами підхована українська, тут роджена і вихована інтеліґенція. Коли говоримо про інтеліґенцію, то очевидно маємо тут на думці широкі наші будучі маси, які, коли міряти інтеліґенцію школою, вже всі будуть — інтеліґентними. Всежтаки і між ними будуть щодо українства рішальним чинником такі інтеліґенти, що будуть до проводу в українстві спеціяльно підготовлені, що будуть спеціяльно звязані з українським життям, і що для них те українське життя буде позатим іще й варстатом їх звичайної щоденної праці на хліб, на життя.

Отсе є та тяжка проблема, яку мусить американське українство розвязати. Воно мусить уже тепер братися за серіозну розвязку цеї справи. Воно мусить творити **варстати праці для нашої інтеліґенції.**

Але з самого говорення до загалу ніщо не вийде. Тому саме ось та інтеліґенція, яка вже є, як старокраєва так і американська, повинна сама взятися за розвязку справи. Нарікання тут ні до чого не доведуть. Вони тільки осмішують інтеліґенцію, виказуючи її безрадність, її неспосібність до проводу, до ініціятиви, до орґанізації творчих сил. Крім того памятаймо, що в нас здебільша розвязувалося справу варстатів праці для інтеліґенції в цей спосіб, що викидалося одного, а на його місце бралося другого. В тому, на жаль, допомагала і сама — інтеліґенція. І тому вона сама винувата, що досі маємо ще так мало варстатів праці для інтеліґенції, що досі видано так мало дійсної творчої праці.

В старім краю.

Відносини на наших рідних землях відмінні від американських. Але проблема тут і там однакова. Тут і там питають себе: В чому лежить її розвязка? І от на цю тему заговорив у великоднім числі „Діла" В. Несторович. З цеї статті подаємо такі думки, які повинні знайти практичне застосування і серед нашого громадянства в Америці, коли мова про розуміння клича „Свій до свого". В статті, яка затитулована **„Проблема української інтеліґенції"**, В. Несторович пише:

В сумі наших національних турбот на одному з перших місць стоїть справа інтеліґенції в теперішньому і ще більше в майбутньому. Що з себе представляють народні маси, позбавлені рідної інтеліґентної верхівки — бачимо хочби на понурому тлі волинської дійсности. В Галичині ми ще засібні старим, передвоєнним людським капіталом, та проте і тут стоїмо перед гострою проблемою: **Що буде далі?** Не тільки батьки, безпосередньо зацікавлені долею своїх дітей, але також усе громадянство мусить розглянути докладно питання: Які вигляди має наш інтеліґентний доріст, що в усе нових кадрах приносить на ринок праці свої услуги, звязані з його освітнім цензом? І не тільки розглянути мусить громадянство це питання, але мусить воно його розвязати, бо цього невблагано вимагає наше національне буття.

Утруднений, якщо не зовсім замкнений доступ для українців до державної служби, небувала павперизація вільних звань, розмірно скромні національні надбання, які давалиб готові варстати праці — все те спричинює **безліч трагедій** у нетрах нашого життя. Вони навіть не все доходять до відома загалу, їх не реєструє майже ніяка статистика, бо політичні судові процеси чи хроніка самогубств — це тільки невеличка частина великої цілости. Поворот нашої інтеліґентної молоді на село стає здебільша могилою її аспірацій, її самопочуття і можливости капіталізувати набуте знання. Тільки рідко село користає з факту „реемігарції" людей, що страждають від „суспільної деґрадації".

Булоб зайвиною доказувати, що проблема нашої інтеліґенції — **це проблема по суті економічна,** що станула вона на ввесь ріст як наслідок нашої незвичайно скомплікованої, в першу чергу матеріяльної дійсности. Бездержавність і звязані з цим важкі політичні обставини не творять непрохідних баєр для вияву потенціональних сил в економіці, для вирощування національного капіталу. Тому наше — хоч яке незавидне — життя скриває **безліч можливостей** економічної розбудови, та в **цьому, і тільки в цьому, міститься розвязка** також проблеми нашої інтеліґенції.

В основі господарської ролі інтеліґентів лежать **услуги,** звязані з їх професійною освітою і досвідом. Чим більший попит на ці услуги — тим краще живеться інтеліґенції; чим він менший — тим вона бідніша. Це незрушна правда, яка мусить нам послужити вихідною точкою при насвітлюванні долі української інтеліґенції. Ця доля є саме тому недолею, що **нема у нас ще відповідного попиту на услуги наших інтеліґентів.** І цей попит треба конче створити, розвиваючи з великим завзяттям національне господарське життя, помножуючи в усіх напрямах і в усіх формах продукційні процеси. Торговля, ремесло і промисл не тільки самі собою створюють можливости праці для тисячок інтеліґентів, але витворюють теж ґрунт для існування багатьох помічних установ з широко розгалуженими аґендами; торговля, ремесло і промисл дають також матеріяльну базу для існування безлічі вільних звань. Це ділянки, на яких мусимо особливо зосередити орґанізаційний хист і дотеперішні матеріяльні надбання, коли хочемо, щоби траґедія інтеліґентних одиниць не стала швидко траґедією нації.

Одначе треба підкреслити, що всі орґанізаційні спроби, підприємчивість і вложені капітали може обернути внівець недостача господарської зрілости серед широких кол громадянства. „Зріст продукційної лінії — говорив недавно на Загагальних Зборах „Суспільного Промислу" один із директорів, показуючи на ґрафікони продукції та персоналу тої установи — покривається зі зростом числа службовиків. Коли продукція паде, тоді треба звільняти когось зі службовиків. Кожна нова тисячка кільоґрамів — це новий варстат праці..."

Чи освідомить собі це як слід наше громадянство? Чи зрозуміють це батьки, які бідкають над безробіттям своїх дітей („даремно кінчили школи"), і які проявляють так часто просто злочинну байдужність до українського купця чи до продукту українського промислу?!

Зріст нашого господарського життя, нашого добробуту чи багатства неможливий без чинної патріотичної підтримки усього громадянства. Тимсамим неможлива без цієї підтримки й розвязка болючої проблеми української інтеліґенції.

Є. Ю. Пеленський.

ЗА НОВИЙ РЕАЛІЗМ

У новій переоцінці цінностей щораз виразніше зарисовується боротьба за нову цінність у літературі, за новий реалізм.

На Наддніпрянщині це вже напів пройдений етап, у Галичині бачимо лише перші його познаки.

Боротьба за новий реалізм, що відбив би таку складну й таку незвичайну сучасність у свойому найголовнішому процесі, зводиться до проблеми нового героя.

Знайти його між міліоном, представити його на тлі сірих буднів, серед чорної роботи, чи ще чорнішого безробіття, змалювати так, щоб він міг своїми типольоґічними рисами, своєю вдачею й працею репрезентувати міліон, але щоб він рівночасно міг і вибиватися понад усіх своїм не паперовим, а дійсним героїзмом — ось у чому проблема.

І ще одне: туга за новим героєм, за новою людиною, людиною волі й чину, це в нинішньому часі першусього намагання вплести в життя одну з цих ідей, що оформлюють духове обличчя сучасности, може покищо лише потенціонально. Але їх гостроту й динамізм всі ми відчуваємо всіми фібрами душі. Нова людина — це ніщо інше, як конкретна проекція ідеї в життя. Нова людина — це носій великої ідеї сучасности.

Створити цього нового героя й накинути його самому життю — важко, якщо взагалі можливо. А знайти, його в життю — ще важче.

Молодому письменникові, що хотів би глянути на якийсь вирізок сучасности своїми власними очима, не дозволяє це зробити лектура. Все, що він досі перечитав, стає йому в оттакому моменті балястом, або радше сказати окулярами, крізь які він не лише дивиться на світ, а які відразу на свій лад формують дійсність, згори уставляють порядок мас і пропорцій, словом, накидають готову схему.

Я нарочно поставив питання лектури на першому місці. В нас усе ще цієї справи недоцінюється, хоч требаб, хоч і є дані. Пригадаймо, наприклад, чи багато є українських письменників по Шевченку, що не признались би, що зачали писати під його впливом? Або візьмім інший приклад: від Шашкевича майже до наших днів писали галицькі поети про могили на степу і бандуристів, хоч ні одного, ні другого не бачили. Подібно довгі десятки літ писали американські поети про соловіїв і жайворонків, хоча цих птахів в Америці зовсім нема. Все те накинута лектурою літературна схема, в першому випадку поетами Наддніпрянщини, в другому Анґлії.

Визволитись зпід цього впливу це перше завдання сучасного поета. Дорога до цього одна: не — борони Боже — закинути читати, а навпаки, читати багато, читати ріжноманітні речі своїх і чужих і читати критично. Наші молоді поети мало читають. Результат такий, що коли наприклад малюють село, то це не є малюнок сучасного села, а села зперед трицяти чи пятьдесяти літ.

Друга трудність це плавкість життя. Життєві процеси все йдуть, але буває, що вони іноді просто не йдуть, а мчать. В таку добу на очах переформовується побут, немов у калейдоскопі міняються картини, люди й проблеми. В таку добу схопити фраґменти живої, справжньої дійсности незвичайно важко. А таку добу саме ми переживаємо.

І на те вже нема ради. Кругом нас її одною-двома питомими рисочками — це й завдання письменника. А хто почуває в собі силу, хай на цьому не стає, хай малює день за днем, рік за роком, хай дає епопею великого процесу трансформації сучасности.

Рвійний хід життєвих процесів ускладнює проблему стократно. Цеж бо й є джерело і загостреної нервозности життя, і легко вибухаючих конфліктів, і заплутаних ситуацій. І тут саме знаходимо, чи радше відчуваємо, обриси героя. Він це той, що зуміє сильною волею опанувати нервозну загостреність життя, це той, що героїчною снагою опанує боротьбу загальних конфліктів, це той, що складну заплутаність життєвих ситуацій розітне по ґордійськи. Він це той, що зуміє по мужеськи прийняти визов життя, зуміє боротися до краю і зуміє траґічно впасти. Бо герой все гине, живе лише ідея.

„Героїчна концепція життя", що так відповідає духові сучасности, цеж ніщо інше, а траґізм смерти героя, що ніс ідею й через свою смерть дає їй нове, може навіть багатіше й краще життя. Бо невмируща ідея відроджується й зростає якраз через смерть її носія. „Смертію смерть поправ". Навіть для ідеї вічного життя треба було — вмерти.

Хто має очі відкриті, той побачить багато на границях життя. А хто має ще й ум великий, той із дрібних, маломітних порухів на буйній поверхні життя відчує ще буйніші процеси в підземеллях душ і подій, той збагне, коли, де, які й чому вибухнуть вулькани. А хто має ще й серце велике, той наповнить кожну кому в свойому творі не теплом, а самою горяччю вогню, що заполонить усіх і душі усім запалить.

Такому поетові, такому героєві — стелиться дорбга. — („Новий Час").

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

63

— Ні, дорогий приятелю. Звідсіль, станьте тут... Так. Звідсіль більш релефно виступають контури гори й верхи смерек відливають бурштином. Не правда?

Мій приятель згоджується, умощує мольберт, розкладає барви, озброюється палетою, пензлем і, скупчивши свою увагу в одну, що знаходиться на шпилі Чорної Клеви, точку, починає класти на полотно мазки.

Доктор Сталь розстелив на колінах велику військову мапу, зігнувся над нею й, з неменшою від Скобчевського увагою зазначує на ній точки. Кіті в білій блюзочці та чорній спідниці (мій улюблений одяг) сіла на розістеленому килимку й розгартає книжку. Присідаю до неї й слухаю її мельодійний голос:

...„і от я лицем у лице з Лілі, — читає Кіті. — Вона мовчки придивляється до мене, намагаючися піймати те нове, що додали до моїх рис обличчя ці пятнацять років. Але цього їй не вдалось піймати. Вона, як і в колишніх часах, коли я вмів так весело сміятися, верто шукала розгадки в моїх зубах, але тепер вона таїлась у моїх втомлених повіках та щільно затиснутих устах"...

Далі слова висховзають із моєї уваги. Чую лише злиті згуки голосу й бачу смутні обриси її голівки. Вона ще й досі носить назвище Йонаш, хоч, здавалось би, варто його змінити. На це свої причини, що про них тут не час розводитися. Дивне це дороге й незрозуміле мені створіння. Вона лишилася кілька років тому своєї матері, відріклася від батька й привязалася до мого гнізда. Одначе назвища свого не забажала міняти.

Довгими зимовими вечорами вона сидить перед голосномовником радіоапарату, щонебудь робить і слухає передачі з Будапешту. Іншої, навіть музики, радіопередачі, не хоче знати. Вона й до сьогодні переконана, що все найкраще в світі є мадярське, що цілий світ, то Мадярщина, що українська мова, мова мужиків, а ввесь мадярський нарід — ґрафи та принци.

Вона сміється зо свого переконання, але це не міняє справи. Сміх її гіркий і зломаний. Переконавшися раз, вона не встані змінитися, одначе вона надзвичайно мила, неймовірно приваблива й жар її неспокійного серця ніколи не згасає. Під монотонні згуки її читання в мене виринає безліч спогадів. Хочеться багато розважати, хоч знаю, що це зайво й не практично. Але все таки перебрати в памяті події минулого, згадати людей, що кровю писали суворі сторінки недавнього минулого, варто й необхідно.

Варто згадати Павла. Він мало, мало не став жертвою нашої перемоги, але після далося вратувати. Його виміняли за Йонаша, що він і після приходу до нас румунів, не переставав робити нам прикрості. Кіті змагалася, боролася з ним, аж поки не прийшло в них до остаточного розриву. І батько й дочка посвойому мають рацію, але помойому не мають її обидвоє.

Павло з Марійкою одружилися, одначе події, пережиті тією жінкою, не лишилися безслідними. Нерви її не даються привести до спокою, не зважаючи на дбайливе до цього відношення всіх членів нашої родини. Вона спричиняє Павлові чимало турбот і життя того подружжя зовсім не ідилійне. Воно часто нагадує гірку цибулю, що від неї мимохіть течуть сльози, але енергія Павла перемагає все. Вона безконечна.

Юра одружився також і то не хочеться вірити з ким... Одружився з Паранею й причиною того був я. По війні зацікавився нею, віднайшов, познайомив її з Юрою й той негайно увів її в наш дім.

Після звільнення нашої країни від румунів, та після катастрофи визвольних українських змагань, до нас запрошено чехів.

Життя почало входити в нормальні рамці. Ожили ґруні, заворушилися жиди й творили далі свою пасожитську роботу. Гуцул забився знов у щілину. Мадяри, як панували так і панують, тільки під зміненою вивіскою москвофілів. Все по-старому.

Одначе дещо й змінилося. Ми не пішли слідами батьків, залишили своє пастирське заняття, а взялися до підприємства. По часі в нас забелькотіло перше немовля народнього промислу — наш тартачок, що здоров росте, розвивається й, не зважаючи, що пожирає щоденно кілька сотень кубів наших лісів, усе таки оплачується його годувати.

Яж в останніх часах веду дике для наших обставин життя. Обложившися книгами, часописами, озброївши вуха слухавками, а очі окулярами, цілі дні проводжу за столом для писання. Брати кпляться й сердяться, але це не міняє справи.

Йонаш після поразки Мадярщини впав у дитинство. Змінився, похмурнів, уявив себе „русским" і одно, що його тримає при жисттю, це те, що край цей не став український, а тому рано чи пізно може знов стати мадярським... Бо „ці", на його думку, не вдержаться. Він разом зо старим Бабчинським (що також щасливо перемандрував до того саме табору) та й російсько - мадярським словником компонують дописи до „русских" часописів.

Вони, наприклад, доносять: „Не памятается на то, что проваленієм масовим у наших русских школах учебніков на настоящом літіратурном язікі, не будім іміти нікакой науки, а что самоє важно, что в днешньом світі, коли і роботництво уже стримиться унеможливити конкуренцію образованием на основі папіря (школьного свідітельства) станеться неможливим". Це Йонаш.

Натомісць Бабчинський рече: „Подїжджаючий автомобіль украінскіє школьниє діті камнями обкидувают і таким способом огрожают живот сообщающимся у ньом людей".

А з цього приводу Хомишин (що йому недавно упокоїлася „його", через що він з подвійною пильністю вчащає до коршми), силячи за „гальбою" й схилившися до вуха сусіда розважає: — то знаєте, сусіде, тоті мадяри хитрі!...

(Кінець буде).

Знайшов вихід.

— Це страшне, скільки я часу трачу через вас щодня! Щодня приходжу допоминатися довгу, а ви все кажете мені прийти на другий день!

— Ну, а в який день булоб вам вигідніше?

— У середу.

— Добре! Хай буде, прошу приходити до мене що середи.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СТАРА ЗАГАДКА.

Корнельський університет в Ітаці, Ню Йорк, має незадовго почати розслід над тим, як продовжити людське життя.

Цим разом мають це питання, цікаве для людей з давніх давен, розглядати з одного боку, а саме: який вплив має пожива для людей у дозрілому віці на „продовжування життя.

Заставило вчених зосередочити свої розсліди на це питання тому, бо вони переконалися, що коли давати щурам у періоді дозрівання таку поживу, яка помагає найкраще їх ростові, то вони ростуть гарно, але не жиють довго.

Отже вчені хотіли би переконатися, чи справді є яка суперечність між ростовитістю й довговічністю.

КОШТИ ДОСЛІДУ.

Вчені кажуть, що розсліди будуть тревати шість років.

На кошти розсліду Ракафелерівська Фундація подарувала Корнельському університетові $42,500.

Американці знають, що на розсліди треба й часу й грошей. Як вони кажуть: хто хоче варити омлет, мусить роздобути яйця.

ДЕПРЕСІЯ И ПОЖИВА.

Подаючи до публичного відома вістку про цей розслід, президент Корнельського університету розговорився при тій нагоді про інші важні справи при відживлюванню людей.

Передовсім згадав він про справу відношення депресії до відживлювання. Каже він саме, що дотеперішні розсліди показують, що відживлювання, яке дістають безробітні люди в депресії, не відбивається шкідливо на їх здоровлі.

Це дуже можливо, але варта би всетаки знати докладніше, яких саме людей з безробітних вибрано для розсліду. Адже відомо, що заки товстий схудне, худого холера візьме.

ЗМІНА В ПОЖИВІ.

Д-р С. В. Ковтс, куратор акваріюма на Бетері Плейс у Ню Йорку, кидав оноді куски воловини мясоїдним ропухам, що їх держать у тім воднім звіринці.

Д-р Ковтс сказав притому газетярам, що якби він не вважав, то ропухи могли би з воловиною вирвати йому пальці. Він навіть задемонстрував, як пажерливо така ропуха кидається за пальцями, очевидно, ховаючи пальці, заки ропуха до них доскочила.

Він пояснив, що ці ропухи живилися, як інші жаби, мухами й хробами. Доперва Ковтс та його товариші навчили їх їсти воловину.

Це не винятковий випадок основної переміни в „дієті" живини. Білі кольоністи в Австралії бачили на свої очи, як спосіб відживлювання папуги породи „кі" перемінився та як з птиць, що відживлялися комашнею й овочами дерев, ці птиці стали мясоїдними, а спеціяльно стали полювати на вівці австралійських фармерів.

НЕ ТІ ЧАСИ.

У середу ґазети принесли телеграми про смерть египетського короля Фуада. Вістка була закинена десь на шесту або дальшу сторону.

Того самого дня вістка про женячку конгресмена Зьончека була поміщена на першій стороні.

КОРОЛІВСЬКІ ПРИХОДИ.

Не варт рахувати чужі приходи, але такий рахунок деколи має публичне значіння.

Ось, наприклад, донесення про ухвалу британського парляменту про платню для нового англійського короля. Має вона виносити 410,000 фунтів стерлінґів на рік, або 2 міліони долярів.

Австрійський цісар Франц Йосиф І. брав 11 міліонів корон від Австрії, а ще раз стільки від Угорщини.

СОБАЧА ЇЖА.

Сенатор Дикинсон каже, що в Америці тому споживається більше поживи для собак, бо люди почали їсти навіть собачу їжу.

Що люди купують більше поживи для собак, це певне, але чи правда це, що люди стали їсти поживу, приготовану для псів, не знати. Чи не держать люди в часі кризі більше собак, як держали до кризи? Чому? Просто тому, бо не хочуть мати дітей, і тому хочуть виладовувати свою любов на собак.

ЧИ АМЕРИКА ТО ПОЛЬЩА?

Чи правда це, що в Америці люди вже їдять з голоду собачу їжу, дізнаємося може скоро, бо заява сенатора Дикинсона так обурила багатьох людей, що між ними певно знайдуться такі, що знають, як це прослідити.

Покищо Америка скидається на Польщу, де курсує анекдота про чоловіка, що прийшов до ятки й казав різникові: „Прошен мнє дасть пул фунта опадкуф для пса, але прошен нє даваць тлустего, бо я тлустего нє любєн".

ПОДЯКИ.

Складаю сердечну подяку головному урядові У. Н. Союза за підмогу з фонду бідних. Дякую теж урядникам відділу 98.

Іван Піданий.

Я, член відділу 78 У. Н. С. в Майнерсвіл, Па., складаю сердечну подяку головному урядови нашої організації за уділення мені помочі з фонду бідних. Також дякую відділовим урядникам за їх труд.

Олекса Варищок.

Я, членкиця відділу 72 У. Н. Союза, дякую головному урядові У. Н. Союза за точну і скору виплату посмертного по моїм покійним мужу Г. Пеленськім.

Як членкиця У. Н. Союза і вдова кличу всіх, хто ще не належить до У. Н. Союза, вступайте до своєї рідної організації.

А. Пеленська.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Протестаційне віче.

З ініціятиви управи Українського Американського Народного Дому і відділів ОДВУ скликано представників обидвох парохій та всіх українських установ міста Честер на спільні наради в справі протестаційного віча проти варшавського присуду. На нарадах вибрано комітет; головою вибрано о. Й. Боярчука, заст. голови о. Омеляна Мицика, секретарями Т. Левчишина, Г. Матківського, П. Броницького і М. Олійника, касієром Т. Сороку. Дальше на нарадах обговорено всі конечні справи для випроваження протестаційного віча.

День 16. лютого на галі Укр. Амер. Народнього Дому зібралося понад 500 людей. Віче відкрив голова о. Й. Боярчук, котрий привитав присутних та пояснив ціль віча. По скінченню своєї вступної промови о. Й. Боярчук покликав головного бесідника Т. Свистуна. Вправді п. Т. Свистун вже кілька разів промовляв в нашій громаді, та цим разом шановний бесідник промовляв з таким чуттям і так ясно представив варшавський суд, начеб сам був учасником цього процесу. Не можна проминути й цього, як гарно змалював п. Т. Свистун хитрість та підступ большевизму та засліплене рабство большеляввицьких ступайків.

Після головного бесідника п. Т. Свистуна о. Й. Боярчук попросив другого бесідника, заст. предсідника о. О. Мицика, котрий в своїй промові представив нагінку польського уряду на українські школи, культурно-освітні установи, та взагалі вияснив руйнуючу політику, яку польський уряд провадить на знищення українського життя.

Присутні на галі були дуже вдоволені з промов шановних бесідників, про що свідчили часті оплески, котрими винагороджували промовців.

Резолюції в українській мові відчитав о. О. Мицик, а в англійській о. Й. Боярчук. По перечитанню присутні на галі одноголосно приняли відчитані резолюції. За пожертвою ходили Всеч. оо. і зібрали 78 долярів 12 центів, котрі по призначено на визвольну боротьбу і на інвалідів. Покривши розходи, вислано до Обєднання $70.62.

На закінчення віча відспівано „Ще не вмерла Україна". Це протестаційне віче дало доказ, що український нарід дійсно розуміє націоналістичний рух, що кожний український революціонер є йому дуже дорогий, та що тільки революційним шляхом український нарід здобуде Вільну Україну. Дай Боже і надалі так спільно й обєднано сповнювати свої національні обовязки, а наші вороги будуть нам завидувати, як маємо досвід з останнього протестаційного віча.

Комітет.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

З нагоди Шевченківського свята.

Читаючи, чи пишучи критики, рецензії, чи звідомлення з наших концертів, представлень і взагалі з наших національних імпрез, ми привикли до самих похвал. На мою думку, всякі перехвалювання спричинюють зарозумілість і копають гріб правдивій штуці й правдивим артистам.

Ось тому, згадуючи про Шевченківське свято, котре відбулося заходом Центрального Комітету дня 29. березня 1936. р. в Українськім Народнім Домі при 181-183 Фліт вул., мушу сказати деяке слово правди.

Подавляюча більшість джерзіситських громадян уявляє собі, що при улаштовуванню таких імпрез як Шевченківські свята і їм подібні вистарчає перевести ухвалу, що має бути таке свято, вибрати комітет і справа скінчена. Одиниці мають ломити собі тим голови, а загал хіба має придивлятись та критикувати. Стверджую сумний, але правдивий факт, що більшість з нас не розуміє, а що найгірше: не старається зрозуміти значіння національних свят. Як нарід культурний, мусимо вміти пошанувати наших геніїв і наших великих заслужених людей. Ми мусимо навчитися святкувати наші національні свята з пієтизмом і тому до національних свят треба приготовлятись не лише вибраному комітетові, але цілому загалові. А якеж тут приготування, коли на святі було несповна двi сотні дорослих людей, не вчисляючи дітей?

Голова Центрального Комітету, п. М. Мельниченко, відкрив свято короткою промовою. Дальше хор ім. Лисенка відспівав добре „Як умру, то поховайте" і кілька пісень, виступаючи двома наворотами. Досить миле вражіння зробив дитячий хор, співаючи українські й англійські пісні і пару українських пісень в англійськім перекладі. Удачно виступала Орхестра Гайворонського, два рази. Хорами й орхестрою управляв Василь Ґела. Коли бесіда про хори й орхестру, то не від річи буде згадати про терцет, відспіваний панночками Ґелівними, що дуже прикрасив програму. Було вироблених також кілька деклямацій, з котрих дві заслугують на вириження, а іменно: „Розрита могила", котру виголосила зі зрозумінням і відповідною дикцією пані Соня Микитка, та „Заповіт" в англійськім перекладі, котрий виголосила молоденька доненька панства Вагнерів. Деклямації, виголошені панночкою Е. Нечесною і малим хлопчиком Вол. Турчинським, випали досить монотонно, одначе тут треба узгляднити їх молоденький вік і недостаточне опанування української мови.

Перший реферат виголосив о. В. Лотович, зазначуючи, що погляди Тараса Шевченка були наскрізь християнські, що можна стверди з цілої його поетичної творчости. Інакше можуть говорити ті, що не розуміють Шенченка.

Головним референтом був п. Дмитро Галичин, котрий виголосив знаменитy промову, яку публика вислухала майже з притишеним віддихом. Третьою бесідницею була панна Е. Піддубчишин, котра англійською мовою виголосила життєпис Тараса. З таких рефератів тут роджена молодь певно скористає дуже багато.

В міжчасі голова Центрального Комітету, п. М. Мельниченко, завізвав присутних до зложення жертв на повенян. Спис жертводавців буде проголошений окремо.

А тепер ще кілька заввагщодо нагороджування виконавців концертових програм, аматорських вистав, чи ріжних урядів і комітетів.

На нагороди і похвали ми дуже щедрі. Пересічних співачок, декляматорок, аматорів нагороджуємо китицями цвітів, а урядникам і комітетовим віддаємо пошану через повстання з місць за виконану ними роботу. Якіж тепер нагороди лишаються для таких співачок як Крушельницька, для таких пяністок як Любка Колесса і їм подібних?

Осип Логин.

Мудра рада.

Зустрілися два пяниці. Один каже:

— Тамтого тижня прийшов я пяний до дому, а жінка сказала мені, що не буде до мене говорити чотири тижні. Не знаю, що мені тепер робити?

— О, то дуже просте. Зажди ще два тижні, а потім знову впийся!

КАРЛО XII І СУЧАСНА ШВЕЦІЯ

(УП) Із усіх історичних постатей Швеції Карло XII має найбільш звеличників, але заразом із тим і найбільш критиків. Цей самий факт показує, яку велику, але і яку трагічну ролю відіграв Карло XII у шведській історії. Та не тільки в шведській, але і в нашій. Невдача плянів Карла XII на довгі роки припечатала долю України.

Звеличники Карла XII залюбки порівнюють його з Олександром Македонським в старовині або з Наполеоном у новітній історії. Без сумніву, що Карло XII має багато дечого спільного з тими обома постатями, майстрами воєнної штуки. Але не тільки під тим оглядом виказують вони їхню схожість. Кінець їхньої політичної діяльности відбився трагічно на долі держав, на чолі яких вони стояли. По смерті Олександра Македонського його величезна держава так розпалась, що й сліду по ній не залишилось. Трагічна смерть Карла XII та всі воєнні невдачі при кінці його короткого життя потрясли до основ шведською державою та витиснули своє тавро на способі думання цілих ґенерацій, що прийшли по Карлі XII. Швеція, фізично виснажена, не тільки втратила багато своїх провінцій та зійшла з ролі великої держави до малої держави на північному півострові, але втратила взагалі той лицарський та войовничий дух, що характеризував колись вікінгів, чи по нашому варягів. Намагання шведів заховувати невтральність у всіх міжнародніх ускладненнях та шукання миру навіть ціною втрати території характеризує власне шведську політику від часів по Карлові XII аж до сьогодні.

Не малу ролю у виробленні такого політичного наставлення шведської публичної опінії відіграла власне та часть істориків, що поставилась була негативно до подвигів і діянь Карла XII. Вони вправді не відмовляють йому відваги, посуненої аж до очайдушности, ані теж прикмет доброго полководця; закидають йому тільки, що він у погоні за воєнною славою був замало політиком та підшукував собі союзників таких, що йому не могли бути помічними в осягненні намічених цілей. На думку цієї ґрупи істориків, Карло XII почав війни з нерівними силами, виснажив до краю всі фізичні та матеріяльні ресурси Швеції і довів Швецію своєю необережною політикою над беріг пропасти та був врешті гробокопателем шведської великодержавности.

Історія Карла XII є доволі відома, за винятком хіба його смерти, що над нею подрібно розводитись. Як 15-літній хлопець вступив він у 1679 році на шведський престіл. В 3 роки після того прийшлось йому на чолі шведських та фінських відділів вести війну на заході, сході й полудні, з Норвеґією, Данією, німецькими державами, Польщею та наростаючою Московією. Бої перших років принесли йому великі побіди та славу непереможного полководця. В 1700 р. відніс він велику побіду над московськими військами Петра І під Нарвою. В 1704 р. поторощив Польщу, а в 1706 р. побив саксонського короля Августа та змусив його зрезиґнувати з польського престола на користь Станіслава Лещинського. В 1708 р. повернувся він знову зо своїми військами на схід до рішаючого бою з Москвою. Тоді то навязав він зносини з Мазепою, щоб спільними силами лекше зломати захланну Москву. Бій під Полтавою закінчився невдачею Карла XII. Ранений перед рішальним боєм, не зміг він сам командувати своїми військами. Як сильні морози, так і незгода та суперництво між його поодинокими ґенералами дали спромогу Петрові І осягнути рішальну побіду. Роля Мазепи та козацьких військових частин знайшла теж дуже ріжноманітне насвітлення в шведських істориків. Одначе новіші досліди показали, що козацьким частинам мусіли шведи завдячувати, що Карло XII не попав у московський полон та зміг добитися до Бендер. Не осягнувши порозуміння з Туреччиною щодо дальшої війни проти Москви, рушив Карло XII зо своїми частинами далі на північ, щоб упорятись із норвежцями та Данією. В осени 1718 року загинув він загадочною смертю при облозі кріпости Фредрікен, залишивши по собі велику руїну.

Величезні втрати в людях зчасом вправді вирівнялись, але натомісць Швеція втратила майже всі свої провінції та боєвого духа й взагалі всяку охоту ангажуватись політично там, де це могло потягати за собою воєнну небезпеку в воєнні комплікації.

Доперва на початку XX ст. прийшла зміна, хоч із початку незначна, в оцінці Карла XII. Почалося щораз то більше поширювати переконання, що Карло XII не ради заспокоєння своїх амбіцій кинувся був у нерівний бій із Москвою і, не маючи сам політичних способностей, наразив Швецію на великі втрати, — але навпаки, що він перший зрозумів небезпеку, що грозила Швеції від Москви, та що його походи були диктовані життєвими інтересами шведської нації.

Культ Карла XII почав набирати сили. Заслуга в тій переоцінці та в зміні способу політичного думання належить товариству ім. Карла XII, заснованому при кінці 1910 р., що недавно святкувало дуже врочисто 25-літній ювилей дуже активної діяльности. Першим завданням поставило собі товариство прослідкувати всебічно та всесторонньо не тільки всі подвиги Карла XII та його невдачі, але й усі побічні політичні моменти того періоду. Шведські історики, члени того товариства, створили нову історичну школу. Попри історичні досліди та публікації поставило собі товариство також за ціль, поволі, але систематично перевиховати шведську націю, опираючись при тому на культі й традиціях Карла XII. На підставі тих основних всебічних студій постать Карла XII представляється багато величавіше, ніж давніше. Знайдено нову оцінку і тодішніх сусідів Швеції, в першу чергу Москви, як теж і приятелів Карла XII, себто Мазепи та його наслідника Орлика.

Симпатії до Карла XII та глибше заінтересування його особою мусіли силою факту відновити в шведській суспільності теж і знання про Україну та її світле минуле.

На чолі товариства стоїть тепер начальний директор державних архівів, д-р Альмквіст, — особа надзвичайно енергійна, з великою історичною ерудицією та знанням східної Европи. Під його вмілим керовництвом видає товариство наукові збірники, присвячені добі Карла XII, в яких немале місце займають публікації про Мазепу, Орлика та про Україну.

Двацятьпять-літній ювилей товариства ім. Карла XII знайшов великий відгомін у шведській пресі. Існування того товариства та його розвиток є під цю пору дуже важним та симптоматичним. Є воно для Швеції потрібне головно в тому часі, коли нова Московія простягає свої руки на захід, зокрема на Скандинавські Півострови.

ЧИСЛО АПЛІКАНТІВ НА ГОРОЖАНСТВО СКОРО РОСТЕ.

Комісар іміграції та натуралізації, Денел В. МекКормак, у своїм звідомленню за 1935 рік, зложенім перед секретарем праці, виказує скорий зріст числа аплікантів, що стараються про натуралізацію. Минулого року загально 136,524 людей вибрали перші горожанські папери, в порівнанні з числом 108,079 у 1934 році, а 83,046 рік перед тим.

„Здається", коментує комісар МекКормак, „що між іншими причини такого збільшення походять головно з економічних обставин. Чужинців звичайно не допускають до виконування публичних робіт; приватні підприємці дають першенство до праці ситизенам; часто виринають пропозиції про виключування негорожан з допомогового списку, а вкінці той факт, що тільки горожани є управлені до побирання пенсії на старі літа та інших користей, предвиджених законом суспільного обезпечення. Це все до значної міри спонукує чужинців старатись про горожанство".

Звиш 131,000 петицій на ситизенство (другі папери) внесено на протязі 1935 року, а з того 118,945 принято. Інших, а саме 2,765 аплікантів відкинено. 864 посвідок натуралізації суди уневажнили, з чого майже половина через викриті надужиття. Досліди, ведені в місті Ню Йорку, виказують докази про систематичне ведений обман в іміграційних та натуралізаційних справах. Виcліджено, що обманці побирали до $100 за фальшування свідків та видачу паперів технічно неадібним до горожанства. Від $300 до $1,200 побирали обманці за пертрактацію з федеральними урядовцями про фальшування рекордів приїзду. У висліді 424 людей арештовано, а 83 депортовано. 34 передано судам за обман в натуралізаційних справах, двом соткам думають уневажнити горожанство, а 29 державних урядовців відповідають за каригідне поступовання в тих справах.

У звязку з протичужинецькою кампанією, яка тут ведеться, комісар МекКормак знову підкреслює, що найбільш фантастичні переборщування є підставою тих атак. Пересічний американець уявляє собі великий наплив іміграції до Злучених Держав, а вслід за тим іде найбільш переборщена заява про число чужинців в Америці. Фактично справа іміграції мається навпаки. Від 1931 року більше чужинців річно виїжджає зі Злучених Держав, ніж приїжджає. Число чужинецького населення у Злучених Державах не виносить 20 міліонів, як дехто з тих фантиків каже, але тільки 4,922,000. Яких 1,500,000 з них посередньо чи безпосередньо вибрали перші горожанські папери.

ФЛІС.

Подорожній (поденервований, бо вже довго жде на поїзд, який спізнився): Цікавий я, навіщо взагалі є розклад їзди, коли поїзди курсують так неправильно!?

Портієр: Прошу пана, а навіщо взагалі булиб ждальні, колиб усі поїзди приїздили правильно?

———o———

— Що дасте чоловікові, який зімліє?
— Горівки.
— Добре, а як не маєте горівки під рукою?
— То обіцяю йому.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

Толідо, О. — На допомогу повенянам. — Бр. св. Отця Николая, від. 167 У. Н. Союза, ухвалило на своїх зборах дати з каси $5, а члени зложили $14.75. — По $1 дали: Н. Білан, І. Кульматицький, Ф. Жуковець, Марія Крохмальна, Д. Медецький, Н. Білецький, Т. Василянюк, Михайлина Стефанишин, В. Унисько, І. Федчук, А. Крохмальний і Гр. Миськів; по 50 ц.: П. Зьонкевич, М. Чорний, А. Унисько, С. Гавриляк; по 25 ц.: І. Лоняк, М. Тимків, М. Блясецький. — Разом $19.75, котрі вислано до Обєднання потерпілим від повени.

Ів. Кульматицький, секр.

Картерет, Н. Дж. — Переслано $17, які зібрано в день Христового Воскресения в укр. прав. церкві св. Димитрія. Переслав через Обєднання о. Іван Гундяк.

———

— Я, пані, банкам не довіряю. Банк може збанкротувати й пропало. Тому складаю до панчохи.

— Зате не ростуть вам проценти.

— Та так, одначе я все щевложу там дещо „екстра", то так як процент.

———o———

Учитель: Хто є добрий, дістанеться до раю. А що буде з тим хто є лихий?

Івась (адвокатів син): — Його буде боронити мій батько.

Старі довги.

— Як ви можете так по панськи жити, хоч так мало заробляєте?

— Я ніколи не плачу моїх старих довгів.

— А нові?

— З новими чекаю, поки не постаріються.

———o———

— Я стратив нині парасолю.
— Ти забув її десь?
— Ні, лише стрітив колишнього власника тієї парасолі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ШАМОКИН, ПА.

На допомогу Лемківщині.

Дня 19. квітня ц. р. відбулись у нас збори в справі допомоги Лемківщині, на котрі запрошено п. М. Дудру, котрий, приїхавши з краю, розпочав тут освідомлюючу працю серед виходців з Лемківщини.

Збори відкрив короткою промовою п. О. Шаршонь, а потім п. М. Дудра в півторагодинним відчиті представив положення наших братів під Польщею, розповідаючи про ті способи, яких вживає Польща, щоб знищити наших братів на полі економічнім, просвітнім та релігійнім.

Ширше вияснив значіння назв: Русь, русский, українець, український. Були також запити на цю тему, на котрі п. Дудра на задоволення всіх приявних давав докладні й ясні відповіди.

Взагалі відчит був дуже займаючий та інтересний, бо був виголошений від серця і тому дійшов до серця. Присутні були задоволені та казали, що таких відчитів здалось би більше, а користь була би велика.

Теж на поклик п. Шаршоня завязався комітет, котрий занявся збіркою по хатах, яка принесла $73.40. На зборах зібрано $25.88. Разом $99.28. Дрібні видатки виносили $6. Осталося $93.28, які вислано до головного касієра організації п. І. Борисевича, з тою завагою, щоб центральний комітет у краю старався післати поміч до повітів: грибівського та новосандецького, бо жертводавці походять переважно з тих повітів.

За Комітет Допомоги Лемківщині:

О. Шаршонь, голова;
А. І. Дроздяк, секретар.

———o———

НЮ КЕСЕЛ, ПА.

З хрестин.

Дня 26. квітня на хрестинах у гром. Йосифа Крука зложили на боєву акцію по 50 ц.: В. Мудрак, Ю. Ліско, Л. Гечі, а по 25 ц.: І. Дацко, Й. Крук, Л. Столиця, Сирівка, Й. Куц, Н. Мацак, В. Дрізд. Решта дрібними. Разом $4.40, які вислано.

За від. 55 ОДВУ: **В. Мудрак, Ю. Ліско, Л. Столица.**

Жирант.

— Ви мали прийти з поважним жирантом — каже банковий службовик до клієнта.

— Та коли доки я не дістану позички, жирант не може ставитися в банку...

— Чому?

— Мушу йому черевики викупити від шевця, бо віддав їх до підзолювання.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIAN PLAY IS A DECIDED SUCCESS.

„The American Girl," Directed by Prof. Hwozdewich, Makes Hit with Audience.

„The American Girl," a fine comedy in three acts, was given in the Ukrainian language before an appreciative audience in the St. Peter and St. Paul church hall last evening under the direction of Professor Roman Hwozdewich. The hilarious comedy kept the spectators in an uproar throughout the play and the cast gave a polished performance which showed the result of earnest rehearsals.

The stage setting was extremely attractive and was helped considerably by the furnishings loaned by the Pierson Furniture Co. People were in attendance from Danbury, Naugatuck, Waterbury and Washington, D. C., and all enjoyed immensely the splendid performance. Those taking part in the play were Mrs. Mary Froliger, Mrs. Anna Hwozdewich, Michael Krykew, Esther Hylwa, Walter Hwozdewich, Mary Horbal. The presentation was under the auspices of the St. Peter and St. Paul church choir.

(The Evening Sentinel, Ansonia, April 27, 1936).

Ви мені говорили, що Степан ваш дальший свояк, а тимчасом довідуюся, що він ваш рідний брат! Чому ви говорили неправду?

— Ні, я говорив правду. Нас є девять братів. Степан найстарший, а я наймолодший. Як бачите, ми далекі свояки.

———o———

Приязнь.

— Як я утратив мою жінку, втратив теж найліпшого мого приятеля...

— Вірю вам!

— Так, вона втекли обоє!

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(156)

Велика армія Ґарета вже обняла залізним перстенем армію Тарзана, коли нагло зявилися бабуни на конях. Удар розігнаних коней зробив великий вилом у перстені ворогів, а дикі крики бабунів ще більше їх змішали. Бабуни почали скакати з коней на ворогів Тарзана.

Гордий король бабунів скочив на хребет коня, на котрім їхав Тарзан, і сказав: „Не бійся, Тарзане. Гобаш тут". У ту хвилю один чорний замірявся списом на Тарзана. Гобаш кинувся на нього й убив його, а потім вернувся по іншу жертву.

Бабуни билися із звіриною лютою зброєю, яку їм дала природа: зубами, пазурами, великою силою, небувалою вручністю. Їх напад поширив серед чорних поляку, і вони обернулися й стали втікати в дикім переполосі. Гобаш і товариші помогли Тарзанові виграти битву.

Багато втікачів ще вбили бабуни, але багато з них іще сховалися до фортеці. „До атаки на фортецю!" — закричав Тарзан. Нагло з фортеці почали його відділи косити машиновий кріс і рушниці.